

**Lezing van pastoor drs. Ad Verest uit Eindhoven
op 4 maart 2008, tijdens het pastoraal congres 'Small Christian
Communities als gaven voor de vitaliteit van parochies'.**

PASTORALE METHODE

Over een pastorale methode, die hij de 'pastorale maieuse' zou willen noemen.

Maieuse komt van de Griekse term 'technè maieutikè'.

Dat betekent in eerste instantie de techniek en kunde van de vroedvrouw
om het leven dat zich aandient geboren te laten worden.

De lezing van A. Verest was gebaseerd op onderstaand artikel van hem in het Bulletin voor Charismatische Theologie, nr. 60 (2007). Dat artikel ging gepaard met een deskundig commentaar van dr. Sake Stoppels, universitair docent gemeenteopbouw en diaconiek aan de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Dit commentaar is hieronder bijgevoegd.

Het Bulletin voor Charismatische Theologie verschijnt tweemaal per jaar. Een abonnement is te bestellen via info@ekkleisia.nl.

Bulletin voor Charismatische Theologie, nr. 60 (2007).

*Wegen tot vernieuwing. Praktijkberichten uit gemeente en parochie
Aflevering 7*

De charismatische vernieuwing, zoals die binnen de CWN wordt voorgestaan, wil zich verliezen in de kerken. Nadrukkelijk is er een gerichtheid om de conventies en andere activiteiten vruchtbaar te laten zijn voor de praktijk van de lokale gemeente en parochie. Toch blijkt het niet altijd eenvoudig om elementen uit de charismatische vernieuwing op vruchtbare wijze te laten landen in de plaatselijke geloofsgemeenschap. Vanwege dat gegeven zijn we in het najaarsnummer van 2004 gestart met een vaste rubriek in dit tijdschrift met daarin telkens praktijkberichten uit gemeente en parochie. Het gaat daarbij om eerlijke verslagen van pogingen om elementen uit de charismatische vernieuwing in te brengen in lokale geloofsgemeenschappen. Dat kunnen geslaagde pogingen zijn, maar evengoed geheel of gedeeltelijk mislukte pogingen. Deze laatste zijn immers minstens zo leerzaam als succesvolle praktijken. Aansluitend aan ieder praktijkbericht volgt een evaluatie met behulp van inzichten uit de wereld van de gemeenteopbouw.

**Geroepen tot eenheid: kerkelijke charisma's in een parochie in Eindhoven.
Ervaringen en reflectie**

Ad Verest

1. Ekklesiologische verstaanshorizon

Concrete kerkelijke setting

In augustus 2003 werd ik als pastoor benoemd in de parochie Heilig Hart van Jezus te Eindhoven. Het was een kleine stadsparochie, met een kern van ouderen die in het zeer beperkte territorium van de parochie woont en met zeker eenderde van de leden uit de

omliggende parochies (voorkeursparochianen). Het aanbod van liturgie, diaconie en catechese was even degelijk als traditioneel in de rooms-katholieke zin te noemen. De parochie had in voorgaande tien jaar vele pastoorswisselingen meegemaakt en deel uitgemaakt van een wisselend samenwerkingsverband met de buurtparochies, hetgeen nogal wat druk op de bestuurlijke kant van de parochie had

veroorzaakt. Bij mijn opvolging van de vertrekkende pastoor bleek er hoegenaamd geen effectief bestuur aanwezig te zijn en stond de parochie feitelijk op het punt te worden opgeslokt in een grootstedelijk parochieverband. Voor velen in het Eindhovense kwam het dan ook als een verrassing dat die kleine Heilig Hartparochie toch weer een eigen pastoor kreeg en daarmee haar zelfstandigheid kon behouden. De directe reden om mij daar te benoemen lag in het feit dat ik naast het gewone parochiewerk de uitdrukkelijke pastorale opdracht meekreeg om “veel tijd en ruimte voor jongeren” in te ruimen. Met een kleine, sterk vergrijzende stadsparochie die aan de verleiding blootstond om zich in zichzelf op te sluiten, betekende dat een avontuur van jewelste. Hier was een geloof nodig dat bergen kon verzetten. Een charismatisch geloof, en niet alleen van de parochieherder ...

De opzet van het artikel is als volgt. Dit eerste deel bestaat uit enkele inleidende overwegingen van ekklesiologische en spirituele aard. In deel twee zal ik een poging doen om de intensieve en veelomvattende ervaring met de charisma's in de parochie te beschrijven, zoals ik die in de afgelopen vier jaar mocht opdoen. Tenslotte zal ik in het derde deel trachten die ervaring op hoofdlijnen te interpreteren.

Charisma's

In dit artikel gebruik ik de term *charisma's* in de zin van christelijke spiritualiteiten die voortgekomen zijn uit een gave van de heilige Geest aan een bepaalde persoon of groep, met het oog op het lenigen van een specifieke geestelijke nood die zich in een bepaalde tijd in het volk van God voordoet. Deze charisma's worden in de katholieke traditie veelal de kerkelijke charisma's genoemd. Veelal staan zij aan de wieg van geestelijke stromingen, die in de loop der tijden een kleinere of grotere impact hebben op het kerkelijke leven. Bij mijn gebruik van de term wil de specifieke nieuwtestamentische betekenis van de term charisma's veronderstellen en insluiten, zoals deze charisma's vanaf het begin van de twintigste eeuw weer tot leven zijn gekomen via (wat met een paraplu-terme heet) de Charismatische Vernieuwing.

In de geschiedenis van de spiritualiteiten worden verschillende types van charisma's onderscheiden. Zo zijn er charisma's die aan een bepaalde persoon gebonden zijn en tot doel hebben om een nieuwe spiritualiteit in de leven te roepen. Uit dit type charisma komen dan ook nieuwe geestelijke stromingen en zelfs bewegingen voort. Als voorbeelden noem ik een Augustinus, Benedictus, Basilius, Franciscus en Clara van Assisië, Dominicus en Catarina van Siëna, Teresa van Avila en Johannes van het Kruis, Ignatius van Loyola, een Luis Grignon de Monfort, evenals in onze tijden een Roger Schütz van Taizé, als ook een Chiara Lubich en een Iginio Giordani van de Focolarebeweging, een Kiko Arguello en Carmen Hernandez van de Neocatechumenale Weg.

Daarnaast wordt het tweede type van charisma's gekenmerkt door het feit dat die aan een of meerdere personen zijn gegeven met het oog op het lenigen van een specifieke nood in een concreet moment van de geschiedenis. We hoeven maar te denken aan de armenzorg, aan de charitatieve ziekenhuiscongregaties, de weeshuizen, de onderwijscongregaties, de ouderenzorg. Daarnaast zijn er ook nog charisma's die gericht zijn op de herstelling via herbronning op de oorspronkelijke regels van vita communis, de zogeheten kloosterhervormingen en in deze tijd zelfs verbreding van de kloosterregels ook voor gehuwden, zoals we bijvoorbeeld bij de Gemeenschap van de Zaligsprekingen en bij de Oecumenische Gemeenschap van Chemin Neuf kunnen bespeuren. Bij het eerste type van charisma is sprake van een charisma van een stichter of stichteres, in het tweede geval van een charisma van een stichting, allen gericht op het concreet maken van specifieke woorden en accenten uit het evangelie.

Grondidee van de 'koinonìa' (eenheid in Christus)

Mijn grondidee ten aanzien van de kerkelijke charisma's bestaat er in dat deze charisma's dienen ter opbouw van de éne Kerk in Christus, zoals die lokaal aanwezig is in de lokale geloofsgemeenschappen van parochies en kerkelijke gemeentes, maar ook in gemeenschappen van kloosters of bewegingen. Deze kerkelijke charisma's hebben de roeping en bestemming om de volheid van het

christelijke leven mogelijk te maken door de verscheidenheid van ambten en gaven (charisma's en bedieningen/ambten) die in een kerkelijke gemeenschap hun plaats hebben, tot uitdrukking te brengen en zichtbaar te maken, maar tevens in een nieuwe eenheid samen te doen komen (verscheidenheid in eenheid). De onderliggende ekklesiologische visie is dat de kerk als icoon van de heilige Drie-eenheid gezien en beleefd mag worden. Als ik dit met nieuwtestamentische kernbegrippen zou parafraseren, zou ik zeggen: de Kerk verschijnt (epiphania) als de geestelijke tempel van de Heer te midden van zijn volk, zij is het huis (oikos), waarin de verscheidene genadegaven (charismata) in een nieuwe harmonische eenheid en harmonie (koinonia) een beeld mogen zijn van de kerkgemeenschap (ekklesia) als een afbeelding (ikonè) van de heilige Drievuldigheid.¹

2. Beschrijving van de ervaring

De pastorale maieuse als weg naar de charisma's

De parochie van het Heilig Hart van Jezus in Eindhoven kan bogen op een flink aantal gelovigen die een rijk scala van kerkelijke charisma's vertegenwoordigen en met zich meedragen. Om deze charisma's tot hun recht te laten komen is de attitude van de parochieherder van doorslaggevend belang. Zijn ambt stelt hem namelijk niet alleen in staat om het Woord Gods te brengen en de sacramenten te vieren volgens de katholieke opvatting, maar zijn herdersambt is tegelijk ook altijd het ambt van de eenheid in de parochie. Het christelijk leven dient 'geherderd' te worden met het doel te komen tot een steeds grotere eenheid in Christus, die de Goede Herder voor allen is. Dit groeien naar eenheid in Christus is een gebeuren dat alleen in de kracht van de heilige Geest kan plaatsvinden en waarvoor aan de werking van de Geest dus alle voorrang gegeven dient te worden. Maar hoe doe je dat? In de loop van de jaren heb ik vanuit mijn betrokkenheid met de spiritualiteit van de eenheid vanuit de Focolarebeweging een pastorale methode mogen ontdekken en ontwikkelen, die ik de 'pastorale maieuse' zou willen noemen. Maieuse komt van de Griekse term 'technè maieutikè'. Dat betekent in eerste instantie de

techniek en kunde van de vroedvrouw om het leven dat zich aandient geboren te laten worden. Plato gebruikt deze term in overdrachtelijke zin voor de wijze waarin in de pure dialoog van vrije mensen de gesprekspartners elkaar toestaan om wat zich in het diepste van hun gedachten afspeelt uit te spreken en via deze weg tot waarheidsvinding te komen.

In pastorale context betekent deze maieuse dat de parochieherder er op uit is om het diepste van wat in de parochianen leeft, aan het daglicht te brengen. In het diepst van de ziel en de geest van de gelovigen openbaart zich namelijk niemand minder dan de Geest van God. Om die Geest te laten spreken in de ander dient de herder alle ascese op te brengen die nodig is om aan zijn eigen gedachten en gevoelens te sterven en in eerste instantie slecht pure receptiviteit te zijn voor hoe zich zijn medemens aan hem openbaart en wie zich in die medemens openbaart. In deze ontmoeting van afgrondelijk luisterende en sprekende mensen komt de verheerlijkte persoon van Christus aan het licht die altijd zijn Geest met zich draagt en hen in de schoot van de Vader brengt. Het is de kracht en de vreugde van de pastorale beroepskracht om samen met de mensen die aan zijn herderlijke zorg zijn toevertrouwd, te luisteren naar wat Gods Geest te zeggen heeft en in die zin het Woord van Christus in volle rijkdom in hun midden te laten wonen. Zo is de pastorale maieuse een weg om gezamenlijk en midden in het alledaagse leven tot een bepaalde mate van mystieke vereniging met Christus te komen. En waar die vereniging verwerkelijk wordt, daar doet de Geest van de Verrezenen in alle kracht van zich spreken; daar openbaart Hij zijn gaven (charismata) in het hart van de gelovigen en in het pastorale midden van de geloofsgemeenschap. Maar nogmaals: de parochieherder dient geen ander doel te hebben dat het dienen van de heilige Geest in de ander en in de gemeenschap, geen ander doel dan de Christus en zijn Geest "voort te brengen" en de ruimte te geven zich te openbaren in de pastorale relatie. Dat vraagt een specifieke opvatting en beleving van het herderlijk ambt.

Tegen de achtergrond van de 'maieutische' pastoraal hebben parochianen in de Eindhovense parochie blijkbaar de vrijheid ervaren om hun engagement met verschillende

kerkelijke charisma's te uiten en te beleven. Vanaf 2003 hebben zich dan ook gelovigen van steeds weer andere groeperingen en spiritualiteiten gepresenteerd, die ik heb mogen helpen om te ontdekken welke min of meer structurele plek zij in de parochie konden innemen. Ten eerste zijn er mensen van de Focolarebeweging, die al tientallen jaren in de parochie een van hun huizen (focolares, d.w.z. vuurhaarden) hebben. Ten tweede is er een behoorlijk aantal mensen van de Katholieke Charismatische Vernieuwing die hun bijdrage aan het parochieleven geven. Dat geldt ook voor leden van de Katholieke Gemeenschap Emmanuel Nederland, die al meer dan tien jaar in de parochie ieder avond de S.O.S - telefonisch gebedslijn bemensen. Daarnaast is er een echtpaar actief van de Neocatechumenale Weg, mensen die verbonden zijn met het Opus Dei, anderen van de Gemeenschap van de Zaligsprekingen, leden van maar liefste drie priestercongregaties (de Legionairs van Christus, de 'Heralds of the Good News' - een recent gestichte missionaire congregatie uit India- en de Congregatie van de paters van de heilige Geest, in de volksmond de paters Spiritijnen). Daarnaast is er ook een lid van een protestante Pinksterkerk actief en zijn er verschillende contacten met een van de PKN-gemeentes in Eindhoven en met een gereformeerd vrijgemaakte kerk in de stad.

Al deze mensen voelen zich thuis, terwijl ze onderling in charisma's en achtergrond zo enorm verschillen. Dat is opmerkelijk en heeft mij doen reflecteren over de ontstaansgeschiedenis van dit verheugende fenomeen.

De ervaring van 2003 tot 2005 (vóór 'Keulen')

Bij mijn komst in de parochie in augustus 2003 zijn er, als het om kerkelijke charisma's gaat, alleen de leden van de S.O.S.-gebedslijn actief in de parochie. De meesten van hen horen bij de Gemeenschap Emmanuel en bij de Katholieke Charismatische Vernieuwing. Op mijn uitdrukkelijk verzoek vindt mijn officiële installatie als pastoor niet meteen bij mijn intrede plaats, maar pas een half jaar later. Eerst wil ik de parochiegemeenschap beter leren kennen en gewaar worden of ik bij de parochianen aansluiting kan vinden met mijn

eigen kerkvisie en pastorale idealen. In gesprekken, ontmoetingen en spontaan gebed beginnen we de Wijngaardernier te vragen om vruchten die blijvend mogen zijn.

Tot mijn grote verrassing en geluk vind ik een groeiende openheid om gezamenlijk te zoeken naar waartoe Gods Geest mij en de parochianen zou inspireren. Nog midden in de verhuisdozen belt al op de tweede dag van mijn intrek in mijn nieuwe ambtswoning een jongeman aan de deur met een onverwachte mededeling: nog voordat er überhaupt sprake was van mijn komst naar de parochie had hij de inspiratie ontvangen om te beginnen met *jongerenpastoraat*. Maar hij had geen flauw idee hoe en met wie hij dat zou kunnen gaan doen, totdat bekend werd dat er een nieuwe pastoor was benoemd. Hij kwam nu aan mij zijn diensten voor het opzetten van jongerenpastoraat onvoorwaardelijk aanbieden. Ik kon mijn oren nauwelijks geloven... Meteen vraag ik wat deze jongeman ten diepste denkt. Ik vraag hem samen met mij hardop te dromen van hoe hij het jongerenpastoraat zou zien. We besluiten die avond om onze dromen aan God toe te vertrouwen en zijn Voorzienigheid te vragen om ons te tonen welke weg we kunnen bewandelen. Tot mijn verrassing zie ik binnen een paar weken allerlei jonge mensen die ik al langer vanuit de Focolarebeweging, de Werkgroep Katholieke Jongeren en het landelijke circuit van de WereldJongerenDagen ken, naar mij toekomen en gaan deelnemen aan de vieringen in de parochie. Na een tijdje besluiten we die jongeren samen te roepen en hen slecht één vraag voor te leggen om daarover hardop te dromen: "wat zou je wensen dat deze parochie en deze pastoor voor jou zou betekenen en wat zou je wensen dat jij voor deze parochie en deze pastoor zou betekenen?" Ik herinner me nog die avond mijn tong zowat te hebben afgebeten om maar niet vóór mijn beurt de antwoorden van de jongeren te doorkruisen met mijn eigen visie over wat de jongeren zouden moeten gaan doen. Nee, ik ben bewust gestorven aan mijn eigen concepten om alleen plaats te maken voor wat Gods Geest in die paar jongeren ter sprake zou brengen zeggen. En zo geschiedde.

De uitkomst van die eerste ‘droomsessie’ is verbluffend. De jongeren blijken heel concrete en diepgaande behoeftes te hebben, die zich laten samenvatten in drie verlangens ten aanzien van hun nieuwe herder: “Help ons om in ons geloof samen God te *beleven*; help ons om elkaar te *bemoedigen* in het geloof; help ons om ons te *vormen* in het geloof”. Wat een pastorale kansen voor een pasbenoemde pastoor! .

Nu is het aan mij om aan de diepe behoeften van de jongeren te beantwoorden met mijn leven. Niet alleen, maar samen, in een nieuwe en creatieve eenheid. Al snel komen we vaker samen met die groep jongeren en met enkelen merk ik fundamenteel op dezelfde golfen te zitten. Ik ga er dan ook toe over om hen te vragen met mij een *Jongerenteam* te vormen, bedoeld als groep om mij te helpen mijn herderschap te kunnen uitoefenen. Het gaat er niet om iets te organiseren, maar om een plek te creëren waar door bezinning, gebed en het delen van elkaar geloofservaring een visie ontwikkeld kan worden op het jongerenpastoraat. Een onvermoede locus theologicus voor pastoraal handelen met en voor jongeren.

Na een half jaar vond in februari 2004 mijn officiële installatie als pastoor plaats. In de druk bezochte Eucharistieviering – naar later bleek met veel mensen van buiten de parochie die met jongerenwerk en kerkelijke charisma’s verbonden zijn – voelde ik de inspiratie om het volgende *missionstatement* af te leggen: “*Deze parochie heeft de roeping om te worden tot ons gemeenschappelijke huis, waarin de talenten en charisma’s (d.w.z. de natuurlijke en bovennatuurlijke gaven) van ieder tot leven mogen komen in een nieuwe eenheid en harmonie, afbeelding van de eenheid en verscheidenheid van de heilige Drie-eenheid.*”

In de regelmatige samenkomsten met het Jongerenteam, dat we met man en macht bewaken tegen de verleiding om tot een organisatie- en actiecomité te worden, komt medio 2004 de vraag ter sprake die de Dienst Jeugd en Jongeren van het bisdom ’s-Hertogenbosch ons stelt: kunnen jullie voor de regio Eindhoven het voorprogramma organiseren voor de *WereldJongerenDagen* 2005 te Keulen? Met de bereidheid om ‘nee’ te

verkopen aan het bisdom stel ik het Jongerenteam de vraag: “Denken jullie dat we al zover zijn? Hebben we al genoeg visie ontwikkeld?” Maar met een groot geloof en edelmoedigheid antwoorden de jongeren zelf dat ze er op vertrouwen dat het Gods plan is en zeggen daarom volmondig toe. Ze trekken mij mee in hun geloof...

Zo begint het avontuur van de *WereldJongerenDagen* in de parochie. Uit de initiatieven van het Jongerenteam ontstaat als eerste een breder *WereldJongerenDagenTeam*, dat de concrete organisatie gaat dragen. De voorzitter van dat team is niet de pastoor, maar een capabele jongere. Als parochieherder mag ik me volledig wijden aan mijn begeleidende rol. Begeleidingsgesprekken met de ene jongere na de andere vinden spontaan of op aanvraag plaats. Allemaal vinden ze een plaats in de organisatie. Jongeren van verschillende charisma’s, met name van de Gemeenschap Emmanuel, Focolare en de Charismatische Vernieuwing krijgen de kans om waar zij goed in zijn, aan te bieden aan de andere jongeren en een plek te geven in het gezamenlijke voorprogramma waar we met zijn allen naar toe werken.

In het voorbereidingsjaar op Keulen vragen de jongeren mij om een *maandelijkse jongerenviering* om gezamenlijk hun geloof te beleven en uit te drukken. Na de viering komen ze samen in het geloof gevormd te worden. Luisterend naar hun behoeftes kan ik mijn catechetisch hart uitleven. Ik schakel ook mensen uit de Charismatische Vernieuwing en andere groeperingen in om aan de groeiende vraag naar vorming te kunnen voldoen. In de maanden direct voorafgaand in Keulen is er zelfs een wekelijkse werkvond om alles voor elkaar te krijgen. Maar ook daar geldt: eerst elkaars geloof delen en dan pas organiseren. En omdat we geen parochiezalen ter beschikking hebben, vullen op die avonden jongeren alle hoeken en gaten van kerk en pastorie om met elkaar te overleggen en te werken. Nog nooit is er zo’n hechte gemeenschapsfeer geweest.

Bij gelegenheid van een internationale samenkomst in Amsterdam bezoeken twee bussen met Madrileense jongeren van de Neocatechumenale Weg onze parochie. In de zondagsviering verwarmen ze de harten van iedereen met gloedvolle getuigenissen en met een stijlvolle liturgische vreugdedans rond het

altaar, waarin alle parochianen worden betrokken.

Het uiteindelijke voorprogramma van de regio Eindhoven wordt een ongekend succes: vijf dagen voor het vertrek naar Keulen nemen 240 jongeren uit 14 landen deel waarvan er 100 uit de regio. Voor 140 jongeren worden er slaapplekken gevonden bij gastgezinnen. Geld om de initiatieven te kunnen betalen stroomt via giften binnen. In het voorprogramma staan centraal de geloofsbeleving, de geloofsbemoediging en de geloofsvorming, door en voor jongeren wel te verstaan.

Tegelijkertijd komt de internationale dimensie van de Kerk langzamerhand steeds meer tot uiting. Een paar maanden na mijn aantreden wordt de maandelijks *Eucharistieviering in het Engels* uitgebreid naar tweewekelijks. Naast een paar gezinnen zien we meer en meer buitenlandse jonge ingenieurs van Philips Research en studenten en promovendi van de Technische Universiteit in de Engelstalige vieringen verschijnen. De een na de ander blijkt zin te hebben om mee te doen met de voorbereidingen van de WereldJongerenDagen. Buitenlandse jongeren van verschillende kerkelijke groeperingen zetten zich als geen ander in en maken het mogelijk dat het voorprogramma van de WereldJongerenDagen meertalig en multicultureel wordt.

Uit contacten met Burundese asielzoekers komt een samenwerking van onze parochie voort met het 'Huis van Barmhartigheid', een diaconaal project dat gesteund wordt door Gemeenschap Emmamuel. We besluiten om eenmaal per maand ook een Eucharistieviering in het *Frans* te houden, met veel ruimte voor inheemse liederen en geloofsexpressie. Vele van deze asielzoekers, die veelal in de loop der tijd een A-status krijgen, doen mee aan de voorbereidingen van het voorprogramma voor Keulen. Oost en West, Noord en Zuid is werkelijk vertegenwoordigd in die kleine stadparochie in Eindhoven en vindt er een thuis en soms ook een huis.

Niet alles wat we in de parochie ondernemen slaagt. Zo wordt er in 2004 een jaar lang een tienerprogramma voorbereid en aangeboden. Jongvolwassenen en een jonge priester vanuit de Katholieke Charismatische Vernieuwing

geven al hun vrije tijd om op zondagmiddag het *tienerprogramma 'BijEen'* mogelijk te maken. Het is gestoeld op het LifeTeen for Christ-programma en vergt veel voorbereiding. Maar tieners komen er niet op af. Na een jaar proberen moeten we het programma stopzetten. We hebben gezaaid, maar niet mogen oogsten. Zal er ergens anders voor tieners iets opbloeien?

Misschien was de deelname aan de WereldJongerenDagen in Keulen door vele honderden tieners uit het hele land aan de hand van een apart tienerprogramma wel een eerste vrucht.

De ervaringen van 2005 (ná 'Keulen') tot nu toe

In het traject na Keulen gaan jongeren en tieners enthousiast in de parochie verder. Maar er zit ontwikkeling in hun groepen, al was het alleen maar vanwege hun leeftijd. Maar er ontstaat een eigentijds missionair élan. Enige tieners uit de grote dorpen rond Eindhoven die in de voorbereiding op Keulen toe nu toe het programma voor tieners in de parochie hadden gevolgd, starten nu in hun thuisparochie een *eigen tiengroep* op. Een adering voor Eindhoven, maar een noodzakelijke geboorte van nieuw geloofsleven elders. Maar inmiddels hebben de tieners die in de parochie zelf zijn opgegroeid en voor een gedeelte mee zijn gegaan met het landelijke tienerprogramma in Keulen, de smaak te pakken en vormen een nieuwe tiengroep met nieuwe leiders. Deze komen o.a. voort uit de Focolarebeweging. Er is zal een jonge Italiaanse ingenieur, die Nederlands gaat leren om de leden van 'zijn' tiengroep beter te kunnen begeleiden...

Bovendien leidt de medewerking van de buitenlandse jongeren aan het voorprogramma voor Keulen leidt tot de oprichting van de *International Youth Community Eindhoven* (IYCE). Het verongelukken van een van de initiatiefnemers van die gemeenschap, een jonge Poolse ingenieur, vlak vóór aanvang van het voorprogramma van de WereldJongerenDagen, trekt de jongeren naar een ongekenne diepgang in hun geloofsbeleving. Enkele vrienden van de verongelukte jonge ingenieur voelen zich geroepen om de droom van hun Poolse studiegenoot te realiseren. Ze vragen mij om regelmatig samen te mogen komen. Zo starten

na elke Engelstalige Eucharistieviering de internationale ontmoetingen. Ze hebben er een duidelijk doel mee: geloofsvorming en geloofsverdieping.

De jongerenvieringen van vóór Keulen gaan door, maar nu meer in de vorm van gebedsdiensten die door de jongeren zelf gestalte worden gegeven. Zo kan iemand die ervaren is in de spiritualiteit van Taizé vele maanden lang de gebedsvieringen creatief gestalte geven en leiden. Ook de jongeren zelf beginnen te getuigen van een missionair bewustzijn. Langzaam vormen zij de bestaande vormingsbijeenkomsten om in inloopavonden voor hun leeftijdsgenoten.

Een andere onverwachte vrucht van de voorbereiding op de WereldJongerenDagen is het ontstaan van een *roepingkring*.

Versillende jonge mensen hadden mij gevraagd om hen te helpen om te begrijpen wat voor roeping zij in het leven zouden hebben. Met enkele van hen is toen een roepingenkring ontstaan. Onder mijn leiding komen ze maandelijks bijeen om zich te bezinnen en elkaar te (laten) sterken op hun zoektocht die allesbehalve vanzelfsprekend is. In de afgelopen jaren zijn er drie van hen begonnen aan een katholieke ambtsopleiding.

Een andere onverwachte vrucht van het voorprogramma van de WereldJongerenDagen is het ontstaan van een *Gezinnenteam*. Ook daaraan ligt het sterven van een parochiaan ten grondslag, dit maal een jonge vader van een gezin van maar liefst zes jonge kinderen. Lange tijd had deze vader zijn geestelijke voeding kunnen halen uit de spiritualiteit van de Gemeenschap Emmanuel. Nu openbaarde zich tijdens het voorprogramma van de WereldJongerenDagen bij hem een snelle, agressieve kanker. Te midden van een groot verdriet en met de kleinste van een jaar op zijn ziekbed mocht ik hem de ziekenzalving toedienen. Ik voelde van binnen een sterke aandrang om hem de indringende vraag te stellen: “Zou je bereid zijn je leven dat hier op aarde waarschijnlijk snel ten einde zal lopen, aan God aan te bieden ten bate van het gezinsspastoraat van de parochie?” De stervende vader antwoordde: “Ja, maar ik ben toch maar een gewoon iemand”. Toen ik hem antwoordde dat het grote niet zit in het doen van buitengewone dingen, maar in het doen

van de gewone dingen op buitengewone manier, namelijk met uit pure liefde en uit puur geloof, zei hij: “Dan wil ik mijn leven geven voor die intentie”.

Kort na zijn sterven heb ik zijn vrouw en twee gehuwden stellen die door de Focolarebeweging en door Opus Dei gevormd waren, samengeroepen met het voorstel om een team te vormen dat speciaal de totstandkoming van gezinsspastoraal. Met hun volmondige ‘ja’ was het Gezinnenteam een feit. Later heb ik er nog een echtpaar van de internationale gemeenschap van onze parochie bijgevraagd. Evenals het Jongerenteam is dit team primair een groep voor gezamenlijke reflectie en ontwikkeling van visie, een klankbordgroep waarin ik als herder mijn taak kan testen en laten groeien. Maar al gauw weet het Gezinnenteam andere gezinnen met kinderen om zich heen verzamelen en in te gaan op een concrete nood: het verzorgen van vieringen die speciaal op gezinnen zijn gericht. Daaruit is het initiatief van een jaarlijkse Gezinnendag ontstaan als mede een gezinnenkoor dat erg veel vreugde en beleving in de kerk brengt. Nadere ontwikkelingen in kleinere huiskringen hangen momenteel in de lucht.

Toch zijn de verrassingen nog niet op. Vlak na de WereldJongerenDagen komt een verloofd stel naar me toe met het aanbod om met te werken aan het opzetten van een levendig *huwelijkspastoraat* in de parochie. Allebei zijn ze gevormd in de Katholieke Charismatische Vernieuwing en hun aanbod was een weloverwogen stap, waartoe zij zich samen uitdrukkelijk geïnspireerd weten. Na hun huwelijk hebben ze het afgelopen jaar samen met mij de Premarriage Course gegeven, die gebaseerd is op de Alphacursus, aan een groep van zes verloofde stellen. Dit tot groot enthousiasme van alle deelnemers.

Een volgende ontwikkeling komt voort uit een geestelijke behoefte van jonge parochianen die hun achterland hebben in de Katholieke Charismatische Vernieuwing, uit de Werkgroep Katholieke Jongeren en uit de Focolarebeweging. Het is de geboorte van een *jongerenmuziekgroep*. Deze muziekgroep is geen jongerenkoor in de klassieke zin waarin het vooral om het musiceren gaat, maar een groep jongeren die vanuit een charismatische

inspiratie gevraagd heeft om de Eucharistieviering te mogen verrijken met hedendaagse lofprijzingsliederen. De bedoeling is duidelijk om te bidden en de parochiegemeenschap te helpen bidden door middel van dit soort muziek.

Ondertussen verschijnt er is aan boom van de internationale gemeenschap van de parochie weer een nieuwe loot verschenen: de maandelijkse *Spaanstalige Eucharistieviering*. Een jonge priester die in de spiritualiteit van de Legionairs van Christus gevormd is en volop had meegedaan aan het bekende voorprogramma van de WereldJongerenDagen, kon in overleg met mij beantwoorden aan de behoefte van Spaanstalige immigranten en studenten uit Midden- en Zuid-Amerika om in het Spaans hun geloof te kunnen beleven en uiten. Spaanstalige ouders helpen mee met de catechese op zondag na de viering.

Een andere loot aan de boom heeft zich inmiddels ook gemeld: *de International Teenage-group "Faith and Fun"* (ICFF). Deze komt voort uit de voorbereiding op de sacramenten van de Eerste Communie en het Vormsel, zoals die in de internationale gemeenschap nu al vier jaar lang plaatsvindt. De voorbereiding op de Eerste Communie gebeurt door een theologisch geschoolde catechete uit Ierland die in de spiritualiteit va het Opus Dei is gevormd en die naar de buitenlandse kinderen op de International School in Eindhoven gaat om daar buitenschoolse sacramentencatechese te geven. De buitenlandse vormelingen hebben nu recent een nieuwe groep van teenagers gevormd en zij worden momenteel begeleid door een jonge vrouwelijke ingenieur uit Italië die gevormd is in de beweging 'Communione e Liberazione' en door een Mexicaanse promovendus aan de Technische Universiteit, die voortkomt uit de Neocatechumenale Weg.

Een laatste ervaring die nog in mei van dit jaar is opgedaan, is die met een grootscheepse *dienst van genezing*. Deze was speciaal voor de Franstalige Afrikanen in Nederland georganiseerd door het Huis van Barmhartigheid, waarvan al eerder in dit artikel sprake was, onder auspiciën van de Gemeenschap Emmanuel Nederland. Als speciale spreker en gebedsleider was dr. Jean

Plya uit Benin uitgenodigd, een in katholieke kring gewaardeerd charismatisch spreker. Als een pastoor die niet veel ervaring had met genezingsdiensten op grote schaal, begreep ik dat ik mijn verlegenheid met deze charismatische uiting moest overwinnen om de Geest de ruimte te bieden en de mensen van de Gemeenschap Emmanuel lief te hebben zoals ik persoonlijk de Focolarebeweging liefheb. Vanwege de zeer diverse aanpak in organisatie en liturgie, heb ik getracht mijzelf zoveel geheel één te maken met de organisatoren om zoveel mogelijk beschikbaar te zijn voor wat de Geest zou gaan doen. Een deelname van bijna 800 Afrikanen en een 100-tal Europeanen enerzijds maar ook een waterval van gezangen die werden aangekondigd door de 'woorden van kennis', aan Jean Plya geschonken, en voor een flink deel ter plekke bevestigd werden door aanwezige gelovigen, kon mij en alle vrijwilligers van de parochie alleen maar zielsdankbaar stemmen voor de grote daden die de Heer had verricht in ons midden. Een intens charismatische ervaring!

De jaarlijkse *Palmzondag* van katholieke jongeren rond hun bisschop (oftewel de WereldJongerenDagen op bisdomniveau) is dit jaar ook in onze parochie georganiseerd. Het Palmzondagteam dat daartoe geformeerd werd, heeft van meet af aan de bijdrage van jongeren vanuit verschillende bewegingen en groeperingen geïnviseerd. Zodoende kon in de geest van Taizé de gebedsdiensten gestalte krijgen, vanuit de Charismatische Vernieuwing de theatershow "Change", vanuit de International Youth Community Eindhoven het internationale ochtendgebed en de lofprijzing, vanuit de Focolarebeweging verschillende workshops en de gastgezinnen alsmede de algemene leiding. Ook hier kon ik als parochieherder me volledig richten op mijn geestelijke begeleidingstaak. Met een deelname van in totaal 180 jongeren en een grenzeloos genereuze inzet van de vrijwilligers, meestal jongeren, is het een onvergetelijk Palmzondagweekend geworden, waarin de eenheid van de parochie als sterkste ervaring naar voren kwam.

3. Interpretatieve pistes

School van gebed en gemeenschap

Waar jongeren zich aanmelden om te helpen in de opbouw van de geloofsgemeenschap, daar gebeurt iets bijzonders, iets inspirerends, we kunnen rustig zeggen iets charismatisch, iets waarin Gods Geest vaardig wordt over mensen. Waar de christelijke gemeenschap vanuit haar eigen wezen wervend en evangeliserend wordt, daar worden mensen permanent gevormd in het geloof en wordt het gebed een ervaring waarin ieder zich geroepen weet om God en de naaste te dienen. Waar mensen komen tot geloof, wordt klaarblijkelijk de gave van het geloof geschonken en ook versterkt. In gesprekken in de parochie blijkt dat agnosten God leren kennen als de Vader van Jezus Christus, omdat ze in de levende kerkgemeenschap een ontmoeting hebben met Jezus als de levende Heer. En die ontmoeting beperkt zich niet tot de liturgische momenten. Het hele leven raakt doordrenkt met een vernieuwde persoonlijke relatie met God in Christus en met de andere waarin Gods Geest als zeer nabij en actief wordt ervaren en benoemd. Want de gave van het geloof stelt de christen in staat de naam van God te noemen, diens grote daden in ons midden te bewonderen en Hem in de Geest daarvoor te danken en te prijzen precies daar waar anderen zouden zwijgen. Dit ligt ten grondslag aan de ervaring dat de parochie wordt tot een 'leerschool van gemeenschap en gebed', volgens de diepzinnige uitdrukking van Johannes Paulus II in zijn brief 'Op de drempel van het derde millennium'. De waarlijk charismatische ervaring de ander te kunnen liefhebben als jezelf en de charisma's in te zetten om de eenheid in Christus meer te laten groeien dan de directe apostolaire doelstelling van je eigen groepering, zorgt ervoor dat er een gemeenschap wordt voortgebracht waarin de spirituele dimensies de voorrang hebben op de materiële en organisatorische. Het is een ervaring waarin de Kerk wordt tot instrument van vrede en eenheid in deze wereld.

Pastorale kracht van organieke eenheid van charisma's

Wat mij het meest verrast maar ook de grootste vreugde geeft, is de ervaring dat de mensen vanuit de verschillende charisma's en groeperingen samenwerken om de ene parochiegemeenschap op te bouwen. Klaarblijkelijk is er in de parochie plaats voor

het ontwikkelen van zowel de persoonlijke talenten en charisma's als ook de kerkelijke charisma's (bewegingen en groeperingen). Maar in plaats van dat de gelovigen hun eigen zienswijze voorrang geven, worden ze meegenomen in een verenigende beweging. Deze richt hen op de opbouw van de ander en mondt uit in een grotere eenheid in Christus. Deze grotere en nieuwere eenheid overstijgt het eigen persoonlijke charisma en de eigen kerkelijke beweging en wordt gevierd en beleefd, opgebouwd en beleden in de Eucharistie, die als 'vinculum unitatis' (band van eenheid) de band van de vrede des Heren is. Christus in de Eucharistie wordt dan tot bron én uitdrukking van die zich steeds vernieuwende eenheid van de gelovigen onderling. Juist door en met en in Christus die zich in de Eucharistie geeft als de Levende, wordt het mogelijk het charisma van de ander lief te hebben als je eigen charisma, de kerkelijke beweging van de andere lief te hebben als de groep waartoe je zelf behoort, en zelfs het land en het werelddeel en de cultuur van de andere lief te hebben als ware ze je eigen.

Opmerkelijk is dus dat er in de geloofsgemeenschap naast de specifieke beleving en expressie van de afzonderlijke charisma's tevens een universaliserende en unificerende expressie optreedt, waardoor de specifieke eigenheid van de charisma's wordt ingebracht in een groter geheel. De eigenheid wordt organisch 'losgelaten' en 'overstegen' ten bate van een grotere eenheid van de Eucharistie, terwijl die eigenheid toch wordt gevoed en gevoeld in die nieuwe eenheid. De metafoor van het licht dat is samengesteld uit het prisma van kleuren, kan daarbij zeggingskracht hebben. Want alleen als niet één bepaalde kleur de overhand heeft, maar alle kleuren tegelijk weerkaatst worden, pas dan is het licht wit. Je zou kunnen zeggen 'neutraal', maar in feite is het de volheid van kleuren die het witte licht geeft. Zo ook met charisma's in een parochie. Wanneer in een parochie cq. gemeente niet één charisma de overhand heeft, maar alle werkzame charisma's samen beleefd worden en ten dienst gesteld van elkaar, daar ontstaat een volheid van christelijk leven waarin ook de afzonderlijke charisma's zich erkennen en zich verheugen om elkaar specifieke schoonheid.

Dan is eenheid in verscheidenheid van charisma's geen utopie meer, geen illusie of verre droom, maar een constituerende ervaring voor de geloofsgemeenschap, die zo op het spoor mag komen van het leven van de Vader, Zoon en Geest in iedere gelovige afzonderlijk en in de gemeenschap als geheel.

En de toekomst in Eindhoven?

Het oorspronkelijke mission statement blijkt ook een profetisch woord te bevatten. Als we blijven streven naar de eenheid van de charisma's, die het tegendeel is van eenvormigheid, dan gaat het erom onze

toekomst en die van de parochie aan Gods Voorzienigheid toe te vertrouwen en open te staan voor de nieuwe wegen die Hij voor ons nog zal openen. We geloven in ieder geval dat als wij ons met hart en ziel blijven inzetten vanuit ieders specifieke inspiratie, God zich in zijn edelmoedigheid niet zal laten overtreffen en voor een nog onbekend aantal mensen een plek van waarachtige hoop in ons midden zal scheppen. Zoals een lid van het Jongerenteam mij eens een profetisch woord gaf: "Zoek de ware vrede voor uw ziel en duizenden mensen zullen eruit komen putten" (de heilige Efaïm, woestijnvader).

Tot zover Ad Verest. Hieronder volgt het commentaar van dr. Sake Stoppels, universitair docent gemeenteopbouw aan de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Te mooi om waar te zijn? Kanttekeningen bij een moeilijk grijpbaar proces

Sake Stoppels

Voor het eerst hebben we in deze rubriek een bijdrage uit de Rooms-katholieke wereld. Daar zijn we blij mee, dit tijdschrift wil immers voluit oecumenisch zijn. Het is onmiddellijk ook wel raak, want er gebeurt nogal wat in Eindhoven. Voordat ik aan mijn reactie begon, heb ik het artikel laten lezen aan een aantal mensen. Hoe zouden zij reageren? "Meeslepend", zei een protestantse leek, "daar wil ik wel bijhoren." Pastores, zowel katholiek als protestant reageerden veel kritischer. "Een paradijsverhaal", riep er een boos, "is dit wel het hele verhaal?". Een ander vond het verslag eerder ontmoedigend dan bemoedigend. "Zoiets lukt in onze gemeente nooit. Doe ik het dan verkeerd?" Het mag duidelijk zijn dat Ad Verest ons wel weet te prikkelen. De ruimte voor een reactie is beperkt, ik zal dus allerlei elementen moeten laten liggen.² Ik concentreer me op een paar zaken. Allereerst op de methodiek van kerkopbouw. Daar gaat het eigenlijk helemaal niet over in het verhaal. Is al dat denken over methoden en modellen van kerkopbouw dan overbodig? Vervolgens sta ik stil bij de zogenaamde Nieuwe Bewegingen als motor voor vernieuwing. Als derde aandachtspunt is er de kwestie van mentale parochievorming. In de vierde plaats gaat het over uniformiteit en pluraliteit binnen een geloofsgemeenschap. Tenslotte formuleer ik op grond van de praktijk in Eindhoven bij wijze van uitsmijter nog een paar stellingen.

Geest of methode?

Met het bovenstaande kopje breng ik een scheiding aan die in de praktijk doorgaans niet echt bestaat. De Geest kan als het gaat om de opbouw van de gemeente van Christus methodieken en methodisch werken in dienst nemen en omgekeerd hoeven kerkopbouwmethoden en -strategieën niet Geestloos te zijn. Toch zijn er wel degelijk sterke verschillen in benadering. Op het ene uiterste lijkt de Geest het op te lossen, op het andere lijkt de Geest op te lossen. Hoe zit dat eigenlijk in Eindhoven? We lezen veel over de verbazing van de pastor over wat en vooral wie er allemaal op zijn weg komen. Het is inderdaad indrukwekkend. Het ene lijkt spontaan het andere op te roepen, het is alsof een sneeuwbal is gaan rollen waar steeds meer aan vastplakt. Daarentegen lezen we nauwelijks iets over methoden die worden gebruikt bij de opbouw van de parochie. Alles lijkt een geschenk uit de hemel te zijn. Lost de Geest hier alles op? Het heeft er wel de schijn van als we lezen dat Verest al op zijn tweede dag in de pastorie uit de verhuisdozen wordt gebeld door een jongeman die iets wil met jongerenpastoraat. Dat verlangen was deze jongeman al gegeven voor de komst van de nieuwe pastoor. Het is alsof een grote Regisseur mensen zonder hun medeweten bij elkaar brengt en aan elkaar schenkt. Planmatige mensen

kunnen daar misschien niet veel mee, maar ik beschouw het als een authentiek element in een gezonde christelijke gemeente. Het verging Petrus en Cornelius ook al zo (Handelingen 10). De kerk is in mijn ogen eerder een plek waar ons dingen toevallen dan een plek van het toeval. Kerk is meer dan methodiek. Gelukkig maar. Veel valt ons toe.

Toch valt er wel degelijk methodiek te ontdekken in Eindhoven. De pastoor is niet in het wilde weg aangesteld, maar met een duidelijke concentratie op jongeren. Dat is beleid! Als we wat beter lezen, dan valt onmiddellijk ook een bepaalde manier van leidinggeven op. Voor protestanten is de centrale plek van een pastoor die Verest schetst niet altijd mee te maken, maar we lezen ook hoezeer hij die plek vooral dienstbaar en luisterend wil invullen. Hij komt tot het beeld van de vroedvrouw en spoort daarmee verrassende genoeg precies met de protestantse kerkopbouwman Jan Hendriks. Want ook deze wil de pastor beschouwen als vroedvrouw.³ Het beeld van de vroedvrouw is prachtig: de vroedvrouw verwekt en draagt het kind niet zelf, ze helpt geboren worden wat al is. De eerste vroedvrouw die ik in mijn leven van dichtbij meemaakte, begeleidde de geboorte van ons eerste kind. Ze was nog een leerling, maar had al een buitengewoon goed gevoel voor haar positie. Bescheiden was ze aanwezig, op de achtergrond, stimulerend en handelend als het echt nodig was. Je merkte nauwelijks dat ze er was. Enkel dienstbaarheid. Vroedvrouw is een mooie metafoor voor voorgangers! In Eindhoven lijkt van alles in embryonale staat te wachten op de geboorte van nieuwe vitaliteit. Is de komst van pastoor Verest 'kairos' geweest in een gemeenschap waarin veel is gebeden en verlangd naar vernieuwing? Het heeft er alle schijn van. Een pastor kan doorgaan niet verder springen dan de polsstok van de geloofsgemeenschap lang is. De polsstok was niet te kort in Eindhoven, zo lijkt het.

Vernieuwingsbewegingen als motor voor vitalisering?

We komen in Eindhoven nogal wat bewegingen tegen: de Katholieke Gemeenschap Emmanuel, Focolare, de Katholieke Charismatische Vernieuwing, Opus Dei, de Neokatechumenale Weg en zo meer. Het gaat hier om (para-)kerkelijke spirituele vernieuwingsbewegingen. Anders dan in de protestantse traditie kan er op rooms-katholiek erf sprake zijn van een officiële kerkelijke goedkeuring van dergelijke bewegingen. Men spreekt dan van Nieuwe Bewegingen. Ze zijn door de pauselijke Raad voor de Leken erkend. Wereldwijd zijn er momenteel 123 erkende Nieuwe Bewegingen. Zestien daarvan zijn ook actief in Nederland.⁴ De bisschoppen zien deze bewegingen vaak als motor voor vitalisering van lokale parochies en aarzelen dan ook niet er een appèl op te doen. We zien dat ook gebeuren in Eindhoven.

Gemeenteopbouwkundig gezien stuiten we hier op een boeiend fenomeen, want juist in de pendelbeweging tussen lokale kerk en (bovenlokale) vernieuwingsbeweging zou wel eens veel vitaliserend vermogen kunnen schuilgaan, zowel voor de individuele gelovige als voor de lokale geloofsgemeenschap. Gelovigen die zowel lokaal als bovenlokaal betrokken zijn, pendelen als het ware tussen de pool van de plaatselijke parochie en de pool van een of meerdere van de Nieuwe Bewegingen. Een dergelijke tweepoligheid werkt vaak als een vliegwiel. Er ontstaan impulsen die stimulerend zijn voor de persoonlijke geloofsofbouw en de betrokkenheid bij de lokale geloofsgemeenschap. Vooral in evangelicale en charismatische kringen realiseert men zich dit – meer of minder bewust – terdege. De relatief grote mate van kerkelijke betrokkenheid van evangelicalen wordt voor een deel zeker gevoed door deze dubbele focus. Gemeenteopbouwkundig valt daarvan wel iets te leren. De lokale gemeente en parochie zijn er in de regel bij gebaat als mensen ook elders hun heil vinden.⁵ De Heilig Hart van Jezus Parochie in Eindhoven is daarvan een sprekend voorbeeld. Ze leeft op dankzij de input van mensen die elders gevoed en gevormd zijn in hun geloof.

Hier past overigens wel een kanttekening, want tweepoligheid is bepaald niet altijd vruchtbaar. Vernieuwingsbewegingen kunnen door hun soms uitgesproken karakter conflicten oproepen binnen een lokale geloofsgemeenschap. We lezen hierover niets in het artikel van Verest. Is de nieuwe koers van de parochie werkelijk zonder spiritueel bloedvergieten verlopen? Zijn er geen mensen teleurgesteld of zelfs verbitterd vertrokken? Er lijkt immers sprake te zijn van een tamelijk ingrijpende verlegging van de koers. De parochie is duidelijk 'ge-evangelicaliseerd'. Kan een dergelijk proces moeiteloos verlopen zonder enige averij? Het is de vraag van een katholieke ambtsbroeder die ik in het begin van mijn artikel citeerde: 'is dit het hele verhaal?'. Die vraag is ook de mijne. Eindhoven mag dan wel de lichtstad zijn, we mogen toch aannemen dat schaduwen er niet zullen ontbreken.

Concentratie van vitaliteit in mentale geloofsgemeenschappen?

In het verlengde van het bovenstaande is ook de vraag interessant waar al die mensen vandaan komen die sinds de komst van pastoor Verest zijn gaan meedoen. Waren zij voorheen kerkelijk gezien dakloos? Of is hier sprake van kerkelijk grensverkeer waarbij men oversteekt van de ene naar de andere parochie? Daar lijkt het wel op, want bij zijn komst is al zeker een derde deel van de actieve parochianen afkomstig van buiten het eigen territorium van de parochie. Dat lijkt sindsdien alleen maar versterkt te zijn. Verest schrijft slechts over de verschillende bewegingen waaruit de toevloed aan nieuwe parochianen afkomstig is, maar zij zullen toch ook lid van een lokale parochie zijn geweest. En in dat geval gaat de zuigkracht van de Heilig Hart van Jezus Parochie ten koste van andere parochies. Stel dat dit inderdaad zo is, dan is er de vraag hoe je dat beoordeelt. Sommigen kwalificeren het vooral als negatief. Ze spreken van 'het recyclen van de heiligen' of ook van 'schapen stelen'. Een dergelijk oordeel lijkt me echter onheus. Iemand zei ooit dat weldoorvoede schapen zich niet laten stelen en daar lijkt me veel waars in te zitten. Mensen hebben in de regel goede redenen om uit te zien naar een andere geloofsgemeenschap. Zeker katholieken verkassen niet zo gauw, protestanten zijn er in de regel een stuk gemakkelijker in. Interparochieel grensverkeer moeten we dan naar mijn overtuiging ook niet op de voorhand diskwalificeren. Sterker nog, ik zou er wel voor willen pleiten om het beleidsmatig te stimuleren. Een aanpak waarbij vitale en missionaire geloofsgemeenschappen extra ruimte en middelen krijgen om te functioneren is in mijn ogen beter dan een kaasschaafmethode waarbij de krimp over alle parochies wordt verdeeld. Ik kom dicht in de buurt van de doopsgezinde Stuart Murray die een boek schreef over kerkplanting.⁶ Hij schrijft dat kerkplanting noodzakelijkerwijs samen zal moeten gaan met kerksluiting. Hij aarzelt zelfs niet om in dit verband van euthanasie te spreken. Want waarom eindeloos veel geld, tijd en energie steken in vegeterende, naar binnen gerichte gemeenschappen die feitelijk weigeren missionair te worden en zich naar hun omgeving uit te strekken? Murray stelt dat in het missionaire gehalte van een geloofsgemeenschap het meest centrale criterium ligt als het gaat om de beoordeling van vitaliteit en te bieden toekomstkansen. Kerkplanting vraagt om kerksluiting. Om nieuwe vrucht te kunnen zetten, zal er moeten worden gesnoeid.⁷

Uniform of pluriform?

'Mogen mensen met een vaag geloof daar nog meedoen?' vroeg een orthodoxe pastoor zich bij lezing van het verhaal af. Hij hecht aan een orthodoxe en voluit katholieke geloofsbeleving, maar wil graag ruimte geven aan hen die het allemaal niet zo goed (meer) weten. Zij horen er ook zeker bij. Is dat in Eindhoven ook zo? De parochie lijkt gedomineerd te worden door een evangelisch-charismatische geloofsbeleving. Agnosten komen tot geloof, lezen we, en dat is verheugend, maar hoeveel ruimte biedt de parochie aan veelkleurigheid? Verest verzamelt jonge geestverwanten om zich heen voor een Jongerenteam. Waarom zijn het juist mensen met wie hij fundamenteel op dezelfde golflengte zit? Hier doemt in mijn ogen wel een spanning op. Aan de ene kant heb je geestverwantschap nodig om een visie te ontwikkelen en een richting in te slaan. Al te vaak gaan geloofsgemeenschappen ten onder aan richtingloosheid. Omwille van de lieve vrede laat men de kerk maar in het midden. Maar waarom zou een mens zich geven aan een gemeenschap die van plan is nergens naar toe te gaan? Dan is een kerk 'met smoel', met een helder profiel veel aantrekkelijker en wervender. Er is dus veel te zeggen voor een concentratie van geestverwanten in een geloofsgemeenschap. Dat is de ene kant van het verhaal. Maar geestverwantschap is iets anders dan Geestverwantschap. Want Geestverwantschap sluit verschillen niet uit, Geestverwanten kunnen zich ondanks verschil van inzicht en beleving over en weer herkennen in de Geest die groter en vooral ook ruimer is dan hun beperkte verstaan. In de wereld van kerkopbouw is dit een belangrijk spanningsveld. We zien in toenemende mate een proces van mentalisering: parochies gaan zich profileren, gaan zich onderscheiden van elkaar. Geestverwanten zoeken elkaar op. Misschien moet dat ook wel en hebben we geen keus, maar waar blijft de gemeente van Christus als een gemeenschap van 'ongelijken'? Waar blijft de veelkleurigheid? Jezus had een voormalige zelloot en een voormalige tollenaar onder zijn leerlingen, Paulus en Jacobus botsen geweldig in het Nieuwe Testament en de jonge kerk koos voor niet minder dan vier versies van het ene verhaal over Messias Jezus. Volop ruimte voor verscheidenheid dus. Hoe zit dat in Eindhoven? Is het variatie binnen de bandbreedte van een orthodox-evangelische geloofsbeleving of is er meer ruimte?

Enkele stellingen tot besluit

In het begin gaf ik al aan dat het verhaal van Verest zoveel oproept dat ik noodgedwongen veel laat lopen. Ik haal tot slot toch nog een paar krenten uit de pap en geef die weer in de vorm van een stelling. Het zijn er drie:

- Het werken met kleine groepen, zoals dat in Eindhoven volop geschiedt, onderstreept de cruciale waarde van de kleine groep voor de opbouw van geloofsgemeenschappen. “De toekomst van de parochie zou wel eens af kunnen hangen van de kwaliteit van de kleine groepen”, schrijft een katholieke kerkopbouwman. De praktijk in Eindhoven lijkt zijn gelijk te onderstrepen.⁸
- De Rooms-katholieke Kerk is zeer goed berekend op het proces van globalisering en toenemende internationale mobiliteit. Het is opmerkelijk hoeveel nationaliteiten in de Eindhovense parochie vertegenwoordigd zijn en een actieve inbreng hebben. Protestantenvan kunnen daar alleen maar jaloers naar kijken. Ze hebben zelf immers nauwelijks grensoverschrijdende denominaties.
- De gezondheid van een geloofsgemeenschap is mede af te meten aan de mate waarin ze bij jonge mensen in haar midden het verlangen weet te wekken omwille van het Evangelie zelf in de kerk te gaan werken (pastor, kerkelijk werker, missionaire werker). De roepingkring in Eindhoven is in dit opzicht veelzeggend.

Noten:

¹ Vergelijk de ekklesiologie van de wijlen bisschop van Aken, Klaus Hemmerle, *Gemeinschaft als Bild Gottes, Beiträge zur Ekklesiologie*, Ausgewählte Schriften, Band 5, Freiburg-Basel-Wien 1996 en dezelfde, Pilgerndes Gottesvolk –Geeintes Gottesvolk. Eine Weg-Skizze, in: Eugen Kleindienst und Georg Schmuttermayer (Hrsg.), *Kirche im Kommen, Festschrift für Bischof Josef Stimpfle*, Frankfurt/M-Berlin, 1991, 349-374; Walter Kasper, *Die communio-Ekklesiologie als Grundlage für die Diözesansynode. Ueberlegungen zur ekklesiologischen Leitidee des Zweiten Vatikanischen Konzils*, t.z.p., 375-400; van protestante zijde vooral: Stefan Tobler, *Analogia caritatis, Kirche als Geschöpf und Abbild der Trinität*, (Amsterdam) 1994. Opmerkelijk is ook de meer recente bewoording van Wisse: “Vanuit de relationele ontologie, die aan de basis ligt van de nieuwere triniteitstheologie, wordt het mogelijk de (...) christologie en de ekklesiologie trinitarisch te denken”, zie *M. Wisse*, De uniciteit en de relationaliteit van de mens. De relevantie van Augustinus voor de hedendaagse theologie, in: *Nederlands Theologisch Tijdschrift* 60 (2006) 4, 314.

² Bijvoorbeeld de kerkelijke duiding van de charismata in de katholieke traditie (protestanten vatten ze veel meer individueel op) en de plek van de pastor als leider in en van een geloofsgemeenschap.

³ Jan Hendriks, *Gemeente als herberg. Een concrete utopie*, Kampen 2001⁴, p. 79

⁴ Erik Sengers, ‘De Pinksterervaring van de Nieuwe Bewegingen. Evangelischen in de katholieke kerk in Nederland’, in: Henk de Roest, Sake Stoppels (red.), *Evangelicalisering binnen de gevestigde kerken. Themanummer Praktische Theologie*, jrg. 34 (2007), nr. 2, p. 183-193

⁵ Vergelijk Henk de Roest en Sake Stoppels, Evangelicalisering binnen de kerken. Een begin met het opmaken van een tussenbalans, in: Henk de Roest, Sake Stoppels (red.), *Evangelicalisering binnen de gevestigde kerken. Themanummer Praktische Theologie*, jrg. 34 (2007), nr. 2, p. 287-289

⁶ Stuart Murray, *Church Planting. Laying Foundations*, Carlisle 1998

⁷ idem, p. 14

⁸ Rene Hornikx, *Werken aan gemeenschap. Modellen, methoden en technieken voor pastoraal opbouwwerk in parochies en gemeenten*, Kampen 2004, p. 99

Het Bulletin voor Charismatische Theologie verschijnt tweemaal per jaar.

Het is te bestellen via info@ekkleisia.nl.

Meer lezingen en teksten van het pastoraal congres waar de lezing van pastoor A. Verest onderdeel van was: 0220, 0221, 0222, 0223, 0193 en andere teksten in de rubriek Parochie / Gemeente op www.stucom.nl (ook bereikbaar via www.stucom.nl/parochie).

Dit is 0224 op www.stucom.nl